

Szanowni Państwo,

jesteśmy w roku jubileuszy: 100-lecia odzyskania Niepodległości, 100-lecia wybuchu Powstania Wielkopolskiego, 100-lecia narodzin Uniwersytetu Poznańskiego. Uroczystości z nimi związane towarzyszyć nam będą, także z naszym udziałem, przez cały rok akademicki. Ale do tych wielkich obchodów chciałbym dorzucić nasz mały kamyczek: oto spotykamy się na dziesiątej inauguracji roku akademickiego w Instytucie Kultury Europejskiej.

Collegium Europaeum Gnesnense / Kolegium Europejskie im. Jana Pawła II powstało co prawda już w Roku Dwutysięcznym, dla uczczenia millenijnej rocznicy Zjazdu Gnieźnieńskiego, ale jego obecny kształt organizacyjny wyłonił się nieco później. Senat Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, powołując do życia Instytut Kultury Europejskiej, nawiązał wprost do idei, która towarzyszyła, w atmosferze woli upamiętnienia przesłania Zjazdu Gnieźnieńskiego sprzed tysiąca lat, naszym powszechnym nadziejom i oczekiwaniom: budowania i zbudowania wspólnej Europy. Byliśmy wszak w kolejce do wejścia do Unii Europejskiej. To właśnie dlatego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, tutaj, w Gnieźnie, na swej jedynej, historycznej sesji wyjazdowej podjął w Roku Dwutysięcznym uchwałę o utworzeniu w Pierwszej Stolicy Polski – Collegium Europaeum Gnesnense / Kolegium Europejskiego, jako części Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Tej nowej placówce powierzył niezwykle ważną misję: krzewienia europejskości, pokazywania tych wartości i idei, które łączą lub mogą łączyć wszystkie narody naszego kontynentu, kształcenia w duchu tolerancji i wzajemnego zrozumienia, pokazywania miejsca naszej, polskiej kultury w kontekście europejskim, ale i Europy w nas. Uczenia solidarności ponad wszelkimi podziałami narodowymi, religijnymi i politycznymi. Z chwilą, gdy stało się to możliwe, a więc gdy uformowało się odpowiednie grono pracowników, skryształizowany został koncept naukowo-badawczy i dydaktyczny nowej placówki. Wtedy właśnie pojawił się Instytut Kultury Europejskiej, jednostka podstawowa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, na prawach niezależnego wydziału. Collegium Europaeum Gnesnense im. Jana Pawła II stało się natomiast określeniem uniwersyteckiego kampusu w Gnieźnie.

Dzisiaj, w dziesiątym roku działania, w naszym Instytucie zatrudniamy dwudziestu siedmiu pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym pięciu profesorów tytularnych, ośmiu profesorów uczelnianych, dwóch doktorów habilitowanych i jedenastu doktorów. Warto podkreślić, że w mijającym dziesięcioleciu aż pięciu pracowników IKE uzyskało stopień doktora habilitowanego, a trzy kolejne postępowania są w toku. Struktura wewnętrzna Instytutu wskazuje na zakres prowadzonych badań: od szeroko rozumianej kultury zachodnio-europejskiej po Europę Wschodnią i Południowo-Wschodnią, od świata antycznego po wszelkie przejawy kultury współczesnej, od dziejów państw i społeczeństw czasowo i terytorialnie od nas odległych, po historię nam bliską, zwłaszcza Gniezna i Wielkopolski, jak i naszych sąsiadów.

Idea europejskości realizuje się na dwóch kierunkach studiów: Komunikacji europejskiej i Projektowaniu kultury. Ten pierwszy wiąże się od początku z uniwersytecką placówką w Gnieźnie, prowadzony jest na poziomie licencjatu i studiów magisterskich. Drugi natomiast, stosunkowo młody, prowadzimy na razie tylko na pierwszym stopniu, ale wniosek o uprawnienia magisterskie również dla tego kierunku skierowaliśmy już do Ministerstwa. Kształcący się u nas studenci to zarówno Polacy, pochodzący głównie z Gniezna i Wielkopolski, jak i przybysze z zagranicy. Znaczny odsetek wśród nich stanowią Ukraińcy, których liczba systematycznie wzrasta. Pojawiają się także studenci z Rosji, w pojedynczych przypadkach z Białorusi, Litwy i Kazachstanu, także z Kirgizji. W tym roku po raz pierwszy zawitają do nas, w ramach wymiany akademickiej Erasmus, studenci z Hiszpanii. Naszymi programami dydaktycznymi i badaniami naukowymi próbujemy także wychodzić poza Europę: już trzy lata z rzędu gościliśmy studentów z Chin, w ramach letniej szkoły pod nazwą „Kultura polska w kulturze europejskiej”. Oczekujemy w tym roku studenta z Chin, który

przebywał będzie u nas przez jeden semestr na koszt unijnego projektu Erasmus⁺ Mobility. Także w ramach tego programu trójka naszych studentów wyjedzie na studia do Izraela. Akcentuję mocno ten wątek, bo jest on niezmiernie ważny z punktu widzenia budowania relacji międzykulturowych, tolerancji i zrozumienia. Ale także budowania prestiżu naszego Instytutu. Dlatego też usilnie dążymy do zawierania umów z uczelniami zagranicznymi, zwłaszcza na Ukrainie (Chmielnicki, Humań, Iwanofrankiwnsk, Kamieniec Podolski, Lwów), w Rosji (Irkuck) i Izraelu. Rozwijamy wspólne badania z wieloma uczelniami i instytutami badawczymi Hiszpanii, Niemiec, Szwecji, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Nasz wysiłek badawczy najpełniej realizuje się w publikacjach, zarówno w kraju, jak i zagranicą. Od 2010 roku wydajemy czasopismo *Studia Europaea Gnesnensia / Gnieźnieńskie Studia Europejskie*, które z 13 punktami (na 15 możliwych) plasuje się w czołówce ministerialnej listy czasopism. Od niedawna pojawiło się internetowe czasopismo *Polish Journal of Landscape Studies*. Oferujemy także trzy serie wydawnicze. Miarą poziomu naukowego jest fakt, że swoje materiały skierowują do nas badacze zarówno z Polski, jak i z zagranicy. W mijającym dziesięcioleciu nasi pracownicy opublikowali 70 monografii, blisko czterysta artykułów w pracach zbiorowych i 250 artykułów w różnych czasopismach. Jest to w znacznej mierze wynik realizowanych grantów badawczych: możemy się pochwalić, że w minionych latach w IKE prowadzonych było (bądź nadal jest) aż dwadzieścia pięć takich grantów. Niektóre z nich mają charakter zespołowy, co oznacza, że w praktyce każdy z pracowników naukowo-dydaktycznych IKE był bądź jest wykonawcą jakiegoś projektu badawczego.

Oczywiście nie zamykaliśmy się tylko we własnym kręgu. W IKE od roku 2009 zorganizowano aż 37 konferencji ogólnopolskich i międzynarodowych. Byliśmy też aktywni poza granicami, zarówno Gniezna / Poznania, jak i kraju, uczestnicząc w licznych konferencjach naukowych. Z dumą pragnę podkreślić, że w zdecydowanej większości była to obecność nader aktywna, z referatami, posterami, uczestnictwem w panelach dyskusyjnych etc. Niewątpliwie znajdowało to oddźwięk w zapraszaniu nas także w roli *visiting professor* przez liczne uczelnie zagraniczne.

Nacisk na badania naukowe, współpracę międzynarodową czy działalność publikacyjną nie oznacza bynajmniej, że oderwani jesteśmy od środowiska, w którym działamy. Podejmujemy wszystkie wyzwania, które stawiają przed nami potrzeby Gniezna i jego mieszkańców. Przekłada się to chociażby na znakomitą współpracę z miejskimi ośrodkami kultury (MOK, Teatr), z Uniwersytetem Trzeciego Wieku czy też z innymi instytucjami. Przykładem niech będzie świetny projekt „Mała rzecz w wielkiej sprawie”, skierowany do pensjonariuszek Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych „Dziekanka”: pracownicy i studentki kierunku Projektowanie kultury realizowali program mający ułatwić dwudziestu pacjentkom, wyleczonym od uzależnień, opuszczającym szpital, adaptację w społeczeństwie. Wspomnę także niezwykle popularne wśród gnieźnian Konwersatoria historyczne, które każdorazowo ściągają dziesiątki słuchaczy i dyskutantów. Ogromną popularnością cieszą się coroczne Dni Judaizmu, których formuła skierowana jest do wszystkich mieszkańców naszego miasta, ale zwłaszcza do młodzieży szkolnej. Od początku też aktywnie uczestniczymy we wszystkich kolejnych Zjazdach Gnieźnieńskich: chcemy bowiem wspierać zarówno ich ideę, jak i solidarnie wspomagać jego organizatorów. Z wielką życzliwością współpracujemy z innymi Uczelniami, rozumiemy bowiem, że kieruje nami wspólny interes: konsekwentne budowanie akademickiego Gniezna. Na tym skorzystamy wszyscy.

Większość naszych osiągnięć nie byłaby możliwa bez współpracy z władzami samorządowymi miasta i powiatu. To prezydent Gniezna dotacjami wspiera szereg naszych inicjatyw, zwłaszcza jeśli chodzi o publikacje, organizowanie Dni Judaizmu czy konferencji naukowych. I powiat i miasto fundują stypendia dla naszych studentów, w tym także dla

studentów z Ukrainy. Dwa stypendia, po jednym z miasta i powiatu, skierowane są do naszych doktorantów. Niezależnie zaś od tych bezpośrednich działań, czujemy – niech będzie wolno mi to powiedzieć – moralne, życzliwe wsparcie ze strony naszych władarzy.

Ten optymistyczny obraz nie jest oczywiście bez rys. Chcielibyśmy mieć więcej studentów – stu dwudziestu to z pewnością zbyt mało. Ale przekornie mówiąc, paradoksalnie stwarza to niepowtarzalną szansę dla podnoszenia jakości kształcenia. Poza tym musimy mieć na uwadze, że bliskość wielkich miast akademickich (Poznań, Bydgoszcz, Toruń) a priori wykluczają masowość studiów w Gnieźnie. Wielki boom demograficzny jest już za nami.

Szanowni Państwo! Nowy rok akademicki – jak każdy wcześniejszy – przynosi kolejne wyzwania. Odpowiadają one duchowi czasu, przemianom w naszym kraju i wychodzą naprzeciw oczekiwaniom studentów i pracowników. Tym razem wyzwanie to ma szczególny wymiar. Stoimy oto w obliczu wdrażania w życie nowej ustawy. Radykalnie zmieni ona sposób funkcjonowania Uniwersytetu. Dlatego bacznie obserwujemy, bynajmniej nie w sposób bierny, jak kształtowana będzie wewnętrzna struktura Uczelni, której częścią jesteśmy. Żywimy nadzieję, że Instytut Kultury Europejskiej wyjdzie z tych przemian obronną ręką, dla dobra całej jego społeczności, miasta Gniezna i Ziemi Gnieźnieńskiej.

Rok akademicki 2018/2019 w Instytucie Kultury Europejskiej UAM w Gnieźnie ogłaszam za otwarty.

Quod bonum, felix, faustum fortunatumque sit!